STUDIU ASUPRA IUDAISMULUI

TALMUDUL

Ca profesiune de Credință a poporului Israelit

DE

B. PETRICEIÇU-HÂJDEU

Editura: „BIROULUI UNIVERSAL" Atanasie I. Niţeanu
STRADA EPICOL No. 27. — BUCUREŞTI
1916

Preţul: 20 BANI

BIBLIOTECA UNIVERSALĂ

Diriguită de Atanasie I. Nițeanu

A APĂRUT:

No. 1. *N. Țînc*, Monstrul.
No. 2. *Contele de Echartshausen*; Pricina răsvrătirilor și leacul lor. Ce contribue mai mult la revoluțiunile timpurilor actuale și care ar fi mijlocul cel mai sigur spre a le preîntâmpina în viitor. O scriere pentru a fi pă trunsă de domnitori și popoare.
No. 3. *M. Eminescu*: Sărmanul Dionis.
No. 4.—5. *Henrik Sienkiewici*: O idilă în Savana.
No. 6. *Emile Zolla*: Sărbătoarea din Coqueville.
No 7, *Guy de Maupassant*. Nuvele: Surorile Rondoli. El? Zăvorul.
No. 8.—9. *Leon Tolstoi*: Un desmoștenit al soartei. Romanul unui cal.
No. 10. *Contele de Echartshausen*: Isvoarele Crimelor și posibilitatea de a le preîntâmpina.
No. 11. *Xavier de Maistre*: Tânăra Siberiană.
No. 12. *Bernardin de St. Pierre*: Coliba Indiană.
No. 13. *Wilhelm Hauff*: Cerșetoarea dela Podul Artelor.
No. 14. *Guy de Maupassant*: Muntele Sfântului Mihai. Juvaerurile. Văduva. Noaptea (vis rău). Pe lună. Grădina cu măslini
No. 15.—16. *Mor. Jokai*: Capul lui Iordachi. O petrecere fără voie. Copilul cerșetor. Pârâul albastru. Jucătorul. Orfanii. Intâmplări într'un castel vechiu. După două-zeci de ani.
No. 17. 18. 19. *N. G. Rădulescu-Niger*: Jertfă.
No. 20. *Alphonse Daudet*: Comoara lui Arlatan. Scrisori din moara mea: Intoarcerea dela Văratec. Taina lui moș Cornille.
No. 21. *Honoré de Balzac*: Un capo de operă necunoscut. Isus Christos în Flandra. Honoré de Balzac după G. Brandes.
No. 22. 23. 24. 25. *N. G. Rădulescu-Niger*: Gelozie.
No. 26. 27. *Alexandru Petofi*: Funia Călăului.
No. 28. *Guy de Maupassant*. Nuvele: Ideile Colonelului

B. PETRICEICU-HÂJDEU

STUDIU ASUPRA IUDAISMULUI

TALMUDUL

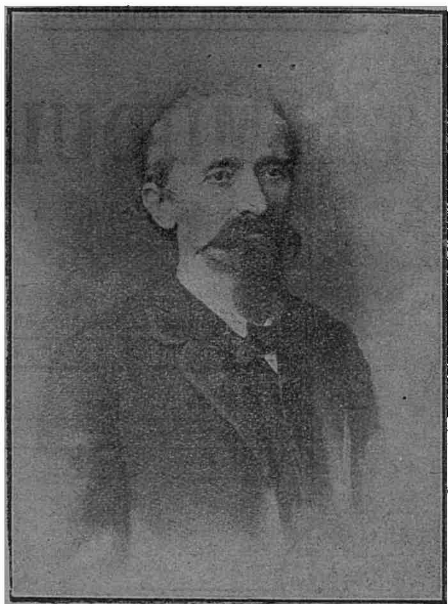
Ca profesiune de Credință a poporului Israelit

Beni hizzaher bedibhre sopherim iaser middibhre thhrah.

(„Fiule! bagă în seamă mai mult vorbele rabbinilor, de cât Scriptura").

Editura «BIROULUI UNIVERSAL
Atanasie I. Nițeanu, strada Epicol,
No. 27, — BUCUREȘTI — No.27
1916

B. Petriceicu-Hâjdeu

Născut la Hotin în anul 1836 și mort la Càmpina în 25 August 1907.

Eram să vă vorbesc despre una din cele mai frumoase religiuni umane, al cării fundator fusese nu o ficțiune, nu un soldat, nu un popă, nu un Dumnezeu, ci un filosof practic, mult mai antic și mult mai profund, de cât Socrat al Grecilor.

Eram să desfășur înainte-vă o teologie, născută în fundul barbarei Asiei, în întunericul timpilor celor mai barbari, dar care, în mare parte, merita de a se naște numai doară în patria lui Franklin și a lui Washington.

Eram să reproduc aci sublimele principii dintr'o carte sacră, care singură și cea de-'ntâiu cuteză a zice: «Ceia «ce vede și aude Cerul, nu «este de cât aceia ce vede și «aude poporul; ceia ce popo«rul răsplătește sau pedep«sește este aceia ce Cerul «voește a pedepsi și a răs-

«plăti: câştigaţi amorul po-
«porului şi veţi câştiga pu-
«terea, perdeţi amorul poporu-
«lui şi veţi perde puterea!» [1]).

In fine, eram să studiez religiunea chinesă; dar când comunicăi această intenţiune la vr'o câţi-va amici aşteptându-mă a surprinde în ei curiozitatea noutăţii, văzui figurile lor impasibile, şi auzii numai o rece esclamaţiune: «Aşa dară, ne vei vorbi despre Confucius!»

Confucius! acest nume e cunoscut tuturora: faimosul zid de piatră al Chinei nu fù în stare să ascunză de la noi pe colosalul reformator, din gura căruia eşiră aceste cuvinte: «Virtutea şi
«capacitatea unui principe
«îl aseamănă cu steaua po-
«lară, care rămâne immobilă
«la locul său, pe când toate

1) Kao-yao-mo: § 7. — *Ta hio*, cap. X. § 5. — Vezi **Pauthier**; *Les livres sacrès de l'Orient* (Paris, 1841 în 8) introd. p. X—XI.

«celelalte stele, rotind în giu-
«ru-i, o iau drept călăuză.» [1])

Dar d-voastră, cari ştiţi atât de bine, dacă nu opera, cel puţin numele lui Confucius, pentru cari este o nimica toată distanţa de la Bucureşti la Peking; cari ascultaţi cu un aer de cunoscători vorbindu-se de religiunea chineză; d-voastră n'aţi putea răspunde la întrebarea: cine au fost Hillel, Schemmai, Kimchi, Bechai, Ionachan Saccai...? de şi aceştiia sunt pentru Ovrei *ceia ce este Confucius pentru Chinezi; de şi* Ovreii *locuesc nu peste nouă mări şi nouă ţări, ca Chinezii, ci chiar în mizlocul nostru; de şi China poate fi suferindă sau fericită, fără ca suferinţele sau fericirile sale să înrâureze cât de puţin asupra suferinţelor sau fericirilor noastre, pe* **când Ovreii sunt un vierme in-**

1) Ibid. p. XII. din *Lun-yu*. cap. II § 1.

testinal, ce ne roade pe noi drept la inimă!

Aşa dar, lasăm la o parte pe Confucius, şi vom aborda:
Talmudul...

I

Istoria Ovreilor se împarte în două epoce: d'întâiu Ovreii având o ţară proprie a lor, şi apoi Ovreii **crescând din sudoarea străină, precum creşte muşchiul pe alte plante mai nobile.**

II

In primii secoli ai creştinismului, îi vedem alungaţi din Palestina de armele Romei; şi de atunci încoace, dintr'un popor tare, compact, liber, degenerând, tot mai mult şi mai mult, **în vagabonḑi slabi, împrăştiaţi, tărâtori.**

III

Vechile instituţiuni biblice, făcute în alte timpuri şi pentru alte fiinţe, nu se mai potriveau cu trebuinţele şi dorinţele cele noui ale Iudanului.

Moise fusese legislatorul unui Stat.

Pentru grupe de rătăciţi drumaşi se cerea acum un alt legislator, şi nu unul, ci atâţia legislatori, cât de multe erau acele grupe.

Schimbarea religiunii erà o fatală necesitate a Iudaismului.

IV

Insă o credinţă antică nu se uită de-o dată şi nu de-o dată se înrădăcinează o reformă.

Secolara lege a lui Moise devenise pentru Ovrei o deprindere, iar deprinderea este singura certitudine a gloatelor.

Pentru a surpa Mosaismul, trebuiau nişte oameni, cari să vorbească dintr'untâiu chiar în numele şi numai în numele lui Moise.

V

Fiecare comunitate Ovreiască aveà câte unul sau mai mulţi rabbini, adecă dascăli, însărcinaţi cu explicaţiunea şi aplicarea legilor divine şi umane, cuprinse în Bibliă.

Precum Moise, fusese o dată mijlocitor între Dumnezeu şi poporul lui Israel, de asemenea rabbinii ajunseră acum a fi mijlocitori între Moise şi Ovreii cei desţeraţi.

Precum Moise avusese o dată privilegiul de a atribuì lui Dumnezeu propriile sale gânduri şi pasiuni, de asemenea rabbinii căpătară acum prerogativa de a atribui lui Moise tot ce venía lor la socoteală.

Precum Judanii cei antici nu puteau cunoaşte pe Dumnezeu, decât numai prin Moise, de asemenea judanii ăşti posteriori nu mai puteau cunoaşte pe Moise, de cât numai prin rabbini.

In fine, rabbinii fură instrumentul carele operă, pe nesimţite, trecerea iudaismului de la religiunea-i primitivă biblică, la o altă religiune, mai corespunzătoare cu noua poziţiune naţională şi socială a Ovreilor.

VI

Precum Biblia fu legea lui Moise, tot aşa legea rabbinilor

este o voluminoasă colecţiune, numită Talmud.

Moise comentă voinţele lui Dumnezeu.

Rabbinii comentează voinţele lui Moise.

Iată un exemplu:

Moise zise în Biblie: «*Dum-*
«*nezeu vă porunceşte a vă veseli*
«*la sărbătorile voastre.*»

Talmudul explică acest prescript în următorul mod:

«*Rabbinul Iehuda zice: nu*
«*e mai mare veselie ca vinul*
«*şi, prin urmare, Moise vă*
«*porunceşte să beţi.*»

«*Rabbinul Seira zice: Car-*
«*nea e cea mai mare veselie*
«*şi, prin urmare, Moise vă*
«*porunceşte să mâncaţi.*»

«*Rabbinul Asse zice: Nu e*
«*mai mare veselie ca amorul*
«*şi, prin urmare, Moise vă*
«*porunceşte să vă drăgostiţi...*» [1]

Iehuda cerând vin, Seira cerând carne, Asse cerând amor, Talmudul, expresiunea tuturor

[1] Ap. *Infruntarea jidovilor* (Iaşi, 1803, in 4.) p. 27, 28, 29.

gusturilor rabinice, recomandă, Ovreilor câteşi trele petrecerile, în numele cel stereotip al lui Moise!

VII

In acest mod, Talmudul se distinge cu desăvârşire de toate cărţile sacre de pe faţa pământului.

In Evangelie vorbeşte numai Christos.

In Al-Coran vorbeşte numai Mahomet.

In cartea cea sacră a iudaismului modern, vorbesc toţi rabbinii, fără a fi datori, cât de puţin, de a se uni în opiniuni unul cu altul; căci fiecare cuvânt de al lui Moise — zice Talmudul — poate fi comentat în şaptezeci de moduri. [1])

Să nu uitaţi, că numărul *şaptezeci* se ia în limba ebraică în sens de un maximum nedefinit [2]).

---

[1]) **Buxtorf**; *Tiberias sive comment, masorethicus triplex.* (Basileae, 1665, in 4) p. 80.

[2]) Pentru întărirea acestui adevăr, ci-

Aşa dar, asupra textului luĭ Moise despre veselia cea de serbătoare, pe lângă cei treĭ rabbini de mai sus, unul beţiv, altul mâncăcios, al treilea amoros, lesne mai puteţi adăugà alţi o mie de rabbini de diferite culori, cari vor zice, unul după altul:

1. Cea mai mare veselie estė de a danţà şi, prin urmare, Moise vă poruncеşte...

2. Cea mai mare veselie este de a cânta şi, prin urmare, Moise vă porunceşte...

3. Cea mai mare veselie este de a dormì şi, prin urmare, Moise vă porunceşte...

4. Cea mai mare veselie este de a căscà gura şi, prin urmare, Moise vă porunceşte...

Şi aşa înainte.

Toţi rabbinii vor avea drep-

---

tiţi şi cartea *«Evreii ?...!»* de *Iordache Bucovineanu*, operă de mare valoare, care în mod foarte documentat, descoperă lucruri despre cari nimeni n'au vorbit până astă-zi, şi din care se vede lămurit că «Iudanii» rămân în veci de veci «Iudani», şi numai «Iudani».

A. Horinceanu

tate; şi un judan devot se va sili de a răspunde la toate poruncile, ori cât de multiple!

VIII

Dar caracterul cel excepţional al rabbinismului mai trage după sine o altă consecvenţă nu mai puţin comică.

Christos şi Mahomet au dat legi şi apoi au murit.

Rabbinii au dat şi ei legi, dar le-au dat nu ca persoana muritoare cutare sau cutare, ci ca o clasă, ce nu moare, dar care se renoeşte şi se va renoì necontenit.

Citarăm mai sus pe rabbinul Iehuda, pe rabbinul Seira, pe rabbinul Asse; am mai putea cita alţi două mii şi zece mii; însă nici unul din ei, dupe doctrina fundamentală a rabbinismului, nu întrece în autoritate pe d-l rabbin din Bucureşti sau pe colegul său de la Iaşi.

Toţi rabbinii sunt legislatori egali în putere.

Precum creştinul ascultă pe Christos şi mahometanul pe Mahomet, tot aşa Ovreiul e dator a asculta pe fiecare rabbin.

Rabbinismul exprimă această obligaţiune prin formula cea mai limpede: «**Dacă rabbinul «îţi va spune, că dreapta «e stângă, sau că stânga e «dreaptă, nu mai caută la «natura cum este, ci crede «tocmai cum te învaţă rab-«binul.»** [1])

Astfel cuvântul Talmud nu are numai sensul restrâns ce i-l dăm noi.

El nu însemnează numai cartea numită **Mişna** sau cartea numită **Ghemara**, cartea numită **Talmudul cel mic** sau cartea numită **Talmudul cel mare**; nu!

El nu însemnează numai scrierile rabbinului spaniol **Maimonid** sau ale rabbinului francez **Iarchi**; nu!

El nu însemnează numai

[1]) **Rabbi Schelemo**: *Comment ad Deuter. XVII.* II. ap. **Buxtorf**: *Synagoga Iudaica.* (Basileae. 1722, in-8) p. 73.

ceia ce au publicat diferiţi rabbini, în diferite timpuri şi în diferite locuri, pentru povăţuirea Israeliţilor; nu, nu! ci

In sens întins, *Talmudul este totalitatea comentariilor rabbinice asupra Bibliei, atât scrise precum şi verbale, atât trecute, precum şi prezente sau viitoare...*

Mai pe scurt, *Talmudul se poate numi tot ce au lucrat până acum rabbinii în curs de opt-spre-zeci secoli, şi tot ce vor mai lucra de acum înainte în secolii cei nesfârşiţi.*

IX

Enorma diferinţă dintre Talmud şi celelalte religiuni umane fù un efect necesar al enormei diferinţe între condiţiunile, în cari se aflau puşi Ovreii, după emigraţiunea lor din Palestina, în alăturare cu condiţiunile existenţii celorlalte popoare creştine sau mahometane.

Destinul spulberase pe Judani în toate părţile.

Ii întâlniai în Lusitania, în Britania, în Egipt, în Persia, în Arabia, până şi în China.

Ovreii de pe malurile Tagului nu visau despre coreligionarii lor de pe ţărmul Amurului; Ovreii, ce se scăldau în Tamisa, nu se gândiau, dacă alţi fraţi ai lor s'ar fi scăldând tot atunci în Nil sau în undele Gangului...

Templul lui Solomon nu mai era: lipsia un singur centru, din care să plece razele spre toate puncturile unei singure circumferenţe.

In această stare de lucruri, cum oare se va fi putut menţine legământul ideei judaice?

Ori unde erau câţiva Ovrei, era neaparat şi un rabbin.

Deci, fu admis drept dogmă, ca ori-care rabbin, din ori-care loc, să fie o sacră autoritate pentru judaismul întreg.

Rabbinul cutare locueşte în Botoşani sau în Bârlad: ei bine! învăţăturile sale, ori-cari să fie acele învăţături, nu sùnt

o opiniune personală sau, cel mult, să fie obligatorie numai pentru Ovreii din Botoşani sau din Bârlad; nu! ele leagă pe toţi Judanii din toate părţile pământului.

Acel rabbin este pentru religiunea sa de o greutate mai mare, de cât, bună oară, Sf. Crisostom (gură de aur) sau sfântul Augustin pentru religiunea creştină!

Talmudul zice lămurit: «Ori «şi care rabbin se consultă «prin suflet d'a dreptul cu în- «suşi Dumnezeu».[1])

Cuvintele ori şi cărui rabbin sunt chiar cuvintele divinităţii.

Ori şi care rabbin nu este, de cât o trâmbiţă, prin care suflă Creatorul Universului, pentru ca Ovreii să-l auză ovreeşte.

In lipsa unui singur centru şi a unei singure circumferenţe, Judanii au creat o religiune atât de ingenioasă, încât toate

1) *Schemoth Rabbă Paraschah*, 28; ap. **Mac-Caul**; Les sentiers d'Israel (Metz. 1844, in 8); p. 171.

puncturile sunt centruri şi circumferenţe, fiecare punct priimind raze de la toate celelalte puncturi şi trimiţind raze tuturor celorl'alte punturi.

Nici o altă naţiune pe suprafaţa globului, nu fù pusă în poziţiunea Ovreilor; nici o altă naţiune nu putù concepe ideea unui rabbinism; nici o altă naţiune nu poate avea un Talmud!

X

E greu, ca scrierile unui singur autor să fie toate de o potrivă bune, dar apoi greutatea devine imposibilitate, când e vorba de o miriadă de autori lucrând toţi la o singură scriere!

Astfel, Talmudul este un chaos monstruos, carele, de cele mai multe ori, ne scârbeşte, adesea ne irită, dar câte o dată are însuşirea de-a ne face să pufnim de râs, văzând până la ce grad de absurditate se pogoară o minte necultă sau o inimă rătăcită.

Vom da aci două-trei dintr'un milion de exemple:

Noi, Românii, ne mândrim, că străbuna Roma numera între fiii săi pe un Marcu-Aureliu-Antoniu, împărat-filozof, modelul unui mare suveran în rezbel şi în pace... ei bine! Talmudul ne încredinţează, cum că acest ilustru principe fu Israelit!

Ştiinţa crede, că geniul omenesc cel mai sublim tot încă nu e în stare de a imita pe Dumnezeu creând fiinţe de nemica... ei bine! Talmudul ne asigură, că un rabbin poate să creeze din nimica un viţel şi chiar pe un om; cu acea numai mărginire, că acest om de fabrică nouă va fi lipsit de organul vocii şi că o asemenea creaţiune, pentru a reuşi, trebue executată într'o zi de Sâmbătă!

Nu ştiu, dacă d-voastră aţi putut observa, că hainele rabbinilor sunt mai tot d'auna pătate: dar ştiu, că au observat-o înşişi Ovreii; veţi crede, de

sigur, cum că această necurățenie este rezultatul negligenței personale... ei bine! **Talmudul vă lămurește, că hainele rabbinilor sunt pătate, pentrucă le pătează dracul, din ură către religiunea judaică!**

Vă scutim de mai multe!

XI.

Așa dar, Talmudul se pare a fi țesut din contradicțiuni amestecate cu galimatii; însă acele contradicțiuni și acele galimatii sunt contradicțiuni și galimatii numai pentru noi. Judanul crede tuturor rabbinilor: deci, pentru el, Talmudul nu se contrazice nici o dată.

Judanul crede tuturor rabbinilor: deci, pentru el, Talmudul nu aiurează nici o dată.

Pentru Iudan, Talmudul este armonie și adevăr, întocmai ca Al-Coranul pentru mahometani sau ca Evangeliul pentru creștini.

Religiunile se bazează pe credinţă: astfel, religiunea cea mai rea este pentru ai săi tot atât de certă, precum poate fi certă pentru alţi religiunea cea mai bună.

Credinţa nu distinge: raţionamentul cel mai luminos este pentru ea ca curcubeul pentru un orb din naştere.

Dugald Stewart, unul din cei mai profunzi cunoscători ai legilor naturei umane, citează, întru cât îmi aduc aminte, exemplul unui copil lipsit de vederi, carele susţinea, că roşul trebue să aibă o asemănare cu sonul unei trompete.

Acel nenorocit vedea culorile prin urechi!...

XII.

Filantropii se încearcă necontenit a deschide ochii Ovreilor asupra deşanţării Talmudului.

Muncă perdută, vorbă şi cer-

nealǎ cheltuitǎ în modul cel mai neproductiv.

Celebrul Mendelssohn, Platonul judaic al Germaniei, scriea, în secolul trecut, cǎtre celebrul Lavater, inima cea mai purǎ, cea mai nobilǎ, cea mai moralǎ:

«Am citit sute de cǎrţi con-
«tra judaismului; şi, cu toate
«ăstea, protest înaintea lui
«Dumnezeu, cǎ voiu rǎmânea
«totd'auna nestrǎmutat în cre-
«dinţa mea; càci pentru ca s'o
«pot schimba, trebue mai în-
«tâiu sǎ-mi schimb însǎşi na-
«tura mea!» 1).

Cine nu poate convinge pe un Mendelssohn, putea-va oare convinge pe un Shylock?

XIII.

Pentru a fi şiret, nu se cere multǎ inteligenţǎ.

Copiii cei mici mai totd'a-

1) *Phedon ou entretiens sur l'immortalité de l'ame*, trad. par **Junker** (Paris, 1773, in-8); avertissement, p. VI—VIII.

una înşală pe părinţii lor, astfel în cât un Metternich poate fi prins în cursa unui ştrengar de zece ani.

Femeile cele mai ordinare înşeală mai totd'auna pe barbaţii cei mai fini.

Sclavii, — în comediile lui Plaut şi ale lui Terenţiu, — înşeală mai totd'auna pe stăpânii lor.

Selbaticii din Australia şi din America, înşelau mai totd'auna pe un Pizarro sau pe un Cook...

Tot aşa rabbinismul, de şi cea mai brută şi cea mai nesistematecă din religiuni, totuşi posedă o armă teribilă, ce'l apără contra loviturilor celor mai crâncene.

XIV.

Judaismul se împarte în rabbini şi ne-rabbini.

Unii legiuesc, alţii ascultă.

Unii şi alţii, trăind în cursul secolilor tot în mijlocul, sau, mai bine, tot pe spatele

popoarelor străine, creştine şi mahometane, remân împetriţi în credinţele cele îmbrăţişate în urma căderei Ierusalemei.

Rabbinii nu caută a face secte, precum făcuse popa Luther şi atâţia alţi în creştinism, sau precum făcuse chaliful Ali şi atâţia alţi în mahometism.

Ne-rabbinii păstrează instituţiunile rabbinilor astfel, încât astăzi, în Constantinopole, sub ochii majestăţii sale sultanului, mai mulţi Osmanlâi devin creştini, de cât Ovreii să se facă mahometani!

De unde oare această miraculoasă tărie de granit a Talmudului?

XV.

Christos şi Mahomet recomandau ucenicilor de a se amesteca cu toate neamurile, răspândind în giur, unii prin predică, alţii prin sabie, unii prin înduplecare, alţii prin fa-

natism, propriele lor credinţe, adevăruri şi erori.

Voeşti a te face mahometan? Al-Coranul să grăbeşte a-ţi deschide în laturi porţile voluptosului paradis oriental.

Voeşti a te face creştin?— singura voinţă îţi ajunge pentru a fi mântuit!

Poţi fi Tatar, Lapon, Groculandes, Ottentot... Christos şi Mahomet sunt deopotrivă pentru toţi!

Rabbinii adoptară o cale diametralmente opusă.

Ei nu voesc a face proseliţi.

Ei nu tind de loc a lăţi doctrinele lor afară din sfera naţiunii judaice.

Un ne-Ovreiu nu poate deveni Iudan, de cât cu cea mai mare dificultate şi în urma unor formalităţi francmasonice [1]); ş'apoi chiar reuşind, el tot încă nu încetează de-a fi suspect celorl'alţi Ovrei şi se

1) **Selden**: *De jure naturali et gentium juxta disciplinam Ebraeorum.* (Witenbergae, 1712, in—4); p. 148.

va bucura, după moarte, numai de o mică parte din fericirea gătită unui adevărat Judan!

Principiul cel caracteristic al rabbinismului este: Nu te amesteca cu celelalte neamuri.

XVI.

Acest principiu se poate observa, şi fù deja observat, în legea cea antică a Judanilor.

Însă e prea mare diferinţa între esclusivismul biblic şi esclusivismul rabbinic.

Dumnezeul lui Moise este un Dumnezeu gelos, foarte gelos, totd'auna gelos, carele, de excesul geloziei, se teme de rivalitatea zeităţilor păgâne, de Baal şi de Moloch!

Depărtând pe Judani de ceil'alţi oameni, acel Dumnezeu luase o măsură preventivă contra contagiunei politeismului.

El e singur şi voeşte a fi singur.

Astfel, în Biblie, preceptul «nu te amesteca cu celelalte neamuri» este subordinat dog-

mei: «nu crede într'un alt Dumnezeu.»

De câte ori unitatea lui Dumnezeu nu e amenințată, Moise se arată bucuros a fi mai sociabil.

Sunt pasagii, în care el admite fraternitatea tuturor oamenilor; sunt pasagii, în cari el insuflă Ovreilor sentimente de ospitalitate în privința străinilor; sunt pasagii, în fine, în cari Biblia se pare a ghici pe Christos.

Acele pasagii sunt puține și obscure, dar ele sunt.

In rabbinism, din contra, în zadar ați căuta un paiu de fraternitate umană, o umbră de ospitalitate, o scânteie de liberalism!

Ovreiul modern se închină unui singur Dumnezeu; dar se închină numai întru cât acest singur Dumnezeu este un Dumnezeu curat Ovreesc, iubind numai pe Israeliți, nepăsător și fără milă pentru rămășița neamului omenesc!

Astfel, în rugăciunile sale matinale,—iar ziua se cunoaşte de dimineaţă, — în rugăciunile sale matinale, Iudanul strigă :

«O Doamne! desrădăcinează, «surpă, dăramă şi nimiceşte «pe toţi ne-Ovreii !»

Desrădăcinează, surpă, dăramă şi nimiceşte !

Patru verburi imperative înfricoşate, grămădite la un loc, pentru ca acel Dumnezeu de creaţiune rabbinică să auză măcar unul din ele, de nu va auzi câte-şi patru !

Tot aşa în a doua zi a **Paştelor,** nu e o synagogă, în care să nu resune următoarea invocaţiune :

«Fă, Doamne, şi astă dată, «precum făcuşi în acea noapte, «în care cutrierând Egyptul, «ai păstrat pe Ovrei şi ai se- «cerat pe ne-Ovrei !»...

Mai pe scurt, deosebirea între esclusivismul biblic şi esclusivismul talmudic este o deosebire totală, atât în scopuri, precum şi în mijloace.

Scopul lui Moise este: «Fă toate pentru a nu crede într'un alt Dumnezeu.»

Scopul rabbinilor este: «Fă toate pentru a nu te amesteca cu celelalte neamuri.»

Mijlocul lui Moise este: «Pentru a nu crede într'un alt Dumnezeu, e bine să nu te amesteci cu celelalte neamuri.» Mijlocul rabbinilor este: «Pentru a nu te amesteca cu celelalte neamuri, e bine să nu crezi într'un alt Dumnezeu»...

XVII.

Creştinii şi mahometanii, ca elevi ai Bibliei, cred şi ei, o dată cu Talmudul într'un singur Dumnezeu.

Primitiva şi naturala diferinţă între monoteismul creştin, monoteismul mahometan şi monoteismul rabbinic, consistă într'un fenomen, analog cu aspectul unui şi aceluiaş lucru, văzut prin trei feluri de ochelari, bunăoară ochelari albi, ochelari verzi, ochelari negri.

Creştinii privesc pe Dumnezeu prin retina lui Christos; mahometanii prin retina lui Mahomet, Ovreii prin retina rabbinilor: unul şi acelaş Dumnezeu zimbea lui Christos în albeaţa luminei celei pure, rîdea lui Mahomed în verdeaţa unei grădine de lux, hohotea rabbinilor în negreaţa unui nor.

Dar Talmudul nu se mulţumì cu această simplă deosebire între puncturi de vedere: el se temea, ca timpul să nu înverzească sau să nu înălbească, să nu mahometiseze ori să nu creştineze, concepţiunea Dumnezeului celui negru.

Divinitatea creştinilor arė momente de justă mânie, divinitatea mahometanilor are momente de spiritualism; astfel, pentru creştini şi pentru mahometani, divinitatea posedă o voinţă, ce se manifestă prin posibila varietate de disposiţiuni!...

Talmudul inventă un lanţ, prin care să lege pentru tot-

d'auna pe însuşi Dumnezeu în cercul de fer al separatismului naţional.

Acel lanţ este Messiah, un ambasador deplin-împuternicit al Cerului, pe care divinitatea e fatalmente forţată de a'l trimite, mai curând sau mai târziu, nu cu o altă misiune, de cât numai şi numai pentru a stinge de pe faţa pământului ori-ce suflare neovreească.

XVIII

Ca şi ideea unui singur Dumnezeu, tot astfel ideea lui Messiah, e luată din Biblie; însă ambele de o potrivă perdură cu desăvârşire anticul lor caracter, din dată ce trecuse prin mintea şi inima rabbinilor.

Ori-ce instituţiune umană ajunge la un moment de bătrâneţe: Aşa fusese şi cu legea lui Moise.

Când Biblia, după secoli de eczistenţă, începuse a nu mai găsi vechiu-i resunet, atunci se simţi din toate părţile o vagă

dorinţă de o reformă, care să întinerească un corp, căzut în neputinţă.

Poeţii, cari la Ebrai, mai mult încă de cât la Romani, exercitau profesiunea de prooroci, se grăbiră a împlini sarcina unor adevăraţi poeţi, exprimând spiritul epocei.

Ei dederă o potecă speranţă de venirea unui personagiu misterios, carele va complectà neajunsul şi va şterge prisosul unei legislaţiuni devenite anacronism !

Mai pe scurt, Messiah cel făgăduit în Biblie, poartă totd'auna sigiliul unui mare regenerator, menit a desfiinţa abusurile trecutului.

Contrariul ne întimpină în Talmud.

Rabbinismul se crede a fi perfect: prin urmare, el nu are nevoe de îmbunătăţire.

Aci Messiah ne apare desbrăcat de toate atribuţiunile sale de reformator: sarcina-i

va fi nu de a controla, ci numai de-a confirma Talmudul!

XIX

Făcând pe Dumnezeu Ovreiu, rabbinismul nu putea să admită o egalitate de natură între Israeliţi şi celel'alte neamuri. Trebuia imaginată, cu ori-ce preţ, o nouă zoologie, în care Iudanul să stea în culmea creaţiunii, privind Universul la picioarele sale şi nerecunoscând divinităţii de cât o mică superioritate de prim-cetăţean în imperiul judaic.

Aşa dar, Talmudul declară, că numai Ovreiul e Om; [1]) aplicând apoi această definiţiune către toate casurile speciale.

Asupra preceptului biblic de a nu jura strâmb aproapelui său, rabbinismul lămureşte, că, sub cuvântul *aproapele,* se înţelege un Iudan: «nu jura strâmb unui Israelit.»

---

1) **Rabbi Moses Maimonides**; *Porta Mosis sive dissertationes aliquod* (Oxonii, 1655, in-4, p. 291).

Asupra recomandaţiunii lui Moise «de a înnapoia păgubaşului lucrul ce perduse», rabbinismul adaugă, că «nu se înnapoeşte lucrul perdut de un ne-Ovreiu.»

Pe toate paginele Talmudului ne surprinde această curioasă *declaraţiune de drepturile Omului !*

XX

Făimosul Spinoza, carele preferi mai bine a deveni ateu, de cât a remânea Iudan, zice că Ovreii fac rău «îngânfându-se de superioritatea lor asupra celor-l'alţi oameni». [1])

Precum vedeţi, chiar făcându-se mare filosof, chiar lepădându-se de Talmud, chiar punându-se în luptă cu judaismul; un Israelit tot încă nu poate renunţa la ideea, cum că neamul Ovreesc stă, în adevăr, mai pe sus de toate neamurile lumii!

Aşa credea un Spinoza! apoi

2) Oeuvres, trad. par Saisset (Paris, 1842. in-8,) t. I. p. 100.—Cf. t. I. p. 182.

cum să nu crează Iudanaşii cei mititei, cum-că ei şi noi suntem ca cerul şi pământul!

XXI

Veţi întreba: o religiune, plină de contradicţiuni şi de galimatii, cum oare poate fi atât de uniformă şi de consecventă?

Egoizmul este partea cea mai animală a spiritului uman.

Un lup, o hyenă, un tigru, sunt egoişti în toate şi tot-d'auna. Insă nimeni nu admiră uniformitatea şi consecvenţa lor!

XXII

De şi numai Ovreii sunt oameni, iar celel'alte popoare închipuiesc o clasă inferioară; totuşi Talmudul nu e de o potrivă aspru pentru toţi ne-Israeliţii.

Pe unii el sufere.

Pe alţii-uresce.

Unii sunt dobitoace domestice, pentru cari judanul poate să aibă milă.

Alţii sunt fiare selbatice, ur-

site unei eterne persecuţiuni judaice.

XXIII

Aproape toate ţările, unde sunt Ovrei, se reduc la două rubrice religioase.

In Asia, în Africa, şi oare unde în Europa, ei trăesc în mijlocul mahometanilor.

In restul continentului nostru şi în America, ei sunt furişaţi printre creştini.

N'ar fi oare drept ca Iudanii, în bine şi în rău, să fie egali pentru toţi ne-Iudanii? pentru fiii lui Christos şi pentru discipolii lui Mahomet?

XXIV

Când se năştea rabbinismul, mahometismul nu fiinţa încă; iar când el începu a fiinţà, rabbinismul erá deja de tot înaintat.

Mahometismul, de la prima-i apariţiune pe scena istoriei, combătu pe creştini.

Rabbinismul îi combătu-se

şi-i tot combătea cu mult de mai 'nainte.

In lupta ce ardea între Talmud şi Evangeliu, Al-Coranul veni la timp în ajutorul Talmudului.

Ei bine! Iudaniii puteau ei oare să urască pe mahometani?

De la această logică a faptelor să trecem la istoria cea positivă.

In Bagdat, în Egipt, în Spania, în Turcia, Ovreii fuseră tot d'auna braţul drept al lui Mahomed contra «abominabililor mâncători de carne de porc».

M'am servit de propria expresiune a unui rabbin care-le, într'o pompoasă odă, cântă efectele alianţei Iudanilor cu mahometanii contra creştinismului. [1]).

Mâncători de carne de porc!»

1) **Luzatto**; *Notice sur Abou-jousouf Hasdaï Ibn-Schapront* (Paris, 1852, in-8); p. 31.—Despre simpatia judanilor chiar pentru teologia mahometană vezi **Abi jamfar ebn Tophail**, *Philosophus autodidactus sive Epistola*, ed. Pocock (Oxonii, 1700, in—4); praefatio.

Aceasta ne amintește că Ovreii și mahometanii mai sunt uniți și prin comuna lor aversiune pentru râmători.

Identitatea gusturilor e unul din motive de amicie între indivizi, de ce nu și între popoare?

In fine, argumentul cel mai prețios, însuși Talmudul declară lămurit, că «mahometanii nu sunt păgâni, dar creștinii sunt». [1]) Deci, toate blăstemele rabbinismului contra acelora ce el îi specifică sub numele de «goim» sau «ievunim», adică *idolatri*, nu privesc de loc către mahometani, ci toate cad asupra creștinilor!

XXV

După ce numai Iudanul e om, iar noi ăștia, turma lui Christos, nu suntem de cât niște simple dobitoace, și încă mult mai inferioare vitelor din turma lui Mahomet, apoi ni se

1) *Hilchoth Machaloth Asuroth*; c. XI. 7 = Cf **Mac-Caut**; p. 384.

pare foarte curios de a auzi resunând, din toate părţile, **strigătile Ovreilor de a fi primiţi ca cetăţeni în sânul statelor creştine!**

Cum aşa! d-voastră să vă pogorâţi până la noi? d-voastră să vă desbrăcaţi de splendoarea originei judaice pentru a vă înfrăţi cu brute şi cu păgâni? d-voastră să îmbrăţişaţi pe acei, pe cari mâni sau poimâni îi va sdrumeca sabia lui Messiah, pentru ca să vă facă vouă un loc mai larg la lumina soarelui? d-voastră, în fine, să vă supuneţi unor instituţiuni, în fruntea cărora nu figurează nici măcar un singur rabbin?...

XXVI

Ascultaţi Talmudul:

«Când întâlneşti în cale-ţi «un creştin, salută-l; dar a«ceasta să o faci numai până «ce vei reuşi a te emancipa; «din dată însă, ce va sosi ora, «ca Ovreii să fie ei mai tari, «atunci să nu mai suferi pe

«creştini între voi, **nici ca «pe locuitori, nici ca pe «neguţitori, nici ca pe dru-«maşi...»** 1)

Un alt pasagiu, tot din Talmud, exprimă această învăţătură sub o formă atât de elegantă, încât însăşi perfidia devine poetică:

«Sileşte-te a fi ca pragul «uşei, ce toată lumea îl calcă «sub picioare, dar carele re-«mâne la locul său chiar «după căderea întregului edi-«ficiu»... 2)

Aşa dar, Talmudul prevede pentru judani două căi de purtare în privinţa noastră:

Dacă sunteţi mai puternici de cât creştinii, **exterminaţi-i**;

Dacă sunteţi mai slabi de cât creştinii, **linguşiţi-i...**

Insă, un om mai slab de cât mine, pentru ca să poată ajunge odată a fi mai tare decât mine, trebue mai intâiu

1) *Hilchot Akkum;* cap. 10, 5 etc.; aud Mac-Caul: p. 33.

2) S. Levy; *La source de la vie vu choix d'idées contenues dans le Talmud* (Mulhausen, 1845, in—8) p. 88.

să treacă prin o treaptă de mijloc, în care să fie egal cu mine.

Acuma, înţălegeţi oare ce vrea să zică a acorda judanilor drepturile aşa numite politice?

XXVII

Voiu încheia prin o ultimă citaţiune.

Talmudul zice, că **creştinul ce'l studiează merită pedeapsa de moarte.**

Precum vedeţi, în cazul de faţă, această teribilă legiuire mă priveşte pe mine în specie.

Dacă am fericirea de a mai fi încă viu, după ce avuseiu eroismul de a citi legislaţiunea judaică; apoi aceasta o datoresc numai lipsei celei provizorie de o Curte Criminală Ovreiască, care m'ar trimite drept la spânzurătoare, **pe temeiul capitolului X, articolul 9, din legea Hilchoth Melachim!**

1866.

Călare. Cine ştie. Petrică. Coco. Sforicica. O răzbunare.

No. 29-30-31. *Henryk Sienkiewici*. Nuvele: Viaţa la sate. Schiţe cu cărbune. Sluga bătrână. Lux in tenebris lucet. A treia dragoste.

No. 32-33-34. *Henryk Sienkiewici*. Hania. Roman.

No. 35-36-37. *Guy de Maupassant*: Pe apă. (Sur l'eau).

No. 38-39. *Edgar Pöe*. Nuvele: Gândacul de Aur. Cele două omoruri din strada Morgăi. Portretul oval. Puţul şi Pendulul. Hop şi Frog. Adevărul despre D-l Waldemar. Pisica Neagră. Butoiaşul de Amontillado.

No. 40. *Theodor Körner*. Nuvele şi Povestiri duioase: Călătoria la Schandau. Harfa. Stâncile lui Heiling. Woldemar. Trandafirii. Turturelele. Cântec. Rugă.

No. 41-42-43-44. *N. G. Rădulescu-Niger*: Furtună... Trecătoare.

No. 45-46-47. *Emile Gebhart*: După ce Ulyse revăzu Itaca.

No. 48-49-50-51. *Ioan Ghica*: Pământul şi omul ilustrat.

No. 52-53-54-55. *N. G. Rădulescu-Niger*: Pe coasta de Azur: O Iarnă la Menton.

No. 56—57. *M. T. Cicero*: Pledoaria pentru Titus Annius Milo.

No. 58. *Robert Blatchford*: Primejdia Germană.

No. 59. *Em. Elefterescu*: Despre Căsătorie.

No. 60-61. *Henrik Sienkievici*: Să'l Urmăm! ilustrat.

*

Biblioteca Universală îşi justifică titlul prin aceea că va publicà în mod universal tot ceeace este bun în literatură şi ştiinţă ca: filosofie şi critică; poesii şi romane; nuvele şi poveşti; schiţe istorice şi descripţii geografice; — cu un cuvânt ea publică tot ceeace este bun şi moral, tot ceeace poate fi util şi plăcut.

In atingerea acestui scop, ea va apare nu numai odată pe lună după cum a anunţat, ci chiar de mai multe ori, atârnând tot succesul ei dela încurajarea ce ne-o va da stimaţii cititori pe care'i rugăm a ne da tot concursul.

Direcţiunea «Bibliotecei Universale» se oferă pentru serviciul literaturei româneşti, ca să fie intermediară între autori şi public. In acest scop roagă pe scriitorii români, să-şi trimeată operile originale, sau traduceri ale autorilor străini spre a fi publicate în ea.

Corespondenţa de orice natură, referitoare la *Biblioteca Universală* să se adreseze: *Atanasie I. Niţeanu*, strada Epicol No. 27, Bucureşti.

Orice număr din «Biblioteca Universală» costă 25 bani.

Abonamentul pentru 10 numere, în curs de apariţiune, plătite înainte costă 2 lei

---

Catalogul editurei «Biroului Universal» Atanasie I. Niţeanu, strada Epicol No. 27 Bucureşti, să trimete **Gratis** la cerere.

C. 7254 Tip. «POPORUL» Soc. Anon. Bul. Elisabeta 27 Buc.